

Wytyczne do realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w województwie podlaskim w 2023 roku

I. Podstawy prawne realizacji programu

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249) zwana dalej „ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”,
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. *w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne* (Dz. U. Nr 50, poz. 259), zwane dalej „rozporządzeniem”,
- *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023* przyjęty Uchwałą Nr 248 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. (M.P. z 2022 r., poz. 1259), zwany dalej „KPPPW”,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych* (Dz.U. z 2022 r., poz. 1634 ze zm.), zwana dalej „ustawą o finansach publicznych”,
- aktualnie obowiązujący powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- niniejsze *Wytyczne*.

II. Finansowanie programu

1. Programy korekcyjno-edukacyjne są finansowane ze środków budżetu państwa pozostających w dyspozycji Wojewody Podlaskiego.
2. Zgodnie z założeniami KPPPW na rok 2023, środki z budżetu państwa na realizację zadania zaplanowane są wg następującej zasady:

1 sprawca x 900 zł (w ramach jednej edycji programu)

3. Dotację na 2023 r. w wysokości 300 000 zł zaplanowaną¹ w budżecie Wojewody Podlaskiego podzielono w sposób umożliwiający każdemu powiatowi realizację przynajmniej jednej edycji programu: powiaty ziemskie – 14 jednostek (1 edycja dla 15 osób – 15 os. x 900 zł = 13 500 zł); powiaty miejskie – 3 jednostki (2 edycje po 15 osób każda, łącznie 30 osób – 30 os. x 900 zł = 27 000 zł); łącznie 300 osób, kwota 270 000 zł. Pozostałą kwotę 30 000 zł pozostawiono nierozdysponowaną do bieżącego podziału w ciągu roku, wg potrzeb zgłaszanych przez powiaty.
4. Dotacja przyznana na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych uruchamiana będzie na wniosek powiatu - jednorazowo lub w kilku transzach - w wysokości zgłoszonej w comiesięcznym zapotrzebowaniu za pomocą aplikacji CAS (ZAP/2023/POWIAT), sporządzanym w terminie do 20 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc uruchomienia środków. Dotacja zostanie przyznana na osobę przystępującą do programu.
5. Informacje o niewykorzystaniu dotacji należy na bieżąco przekazywać do Wydziału Polityki Społecznej PUW w Białymstoku.
6. Powiat przekazuje Wojewodzie Podlaskiemu półroczne i roczne sprawozdania z realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, w formie i w terminach wskazanych przez Wydział Polityki Społecznej PUW w Białymstoku.
7. Powiat przekazuje Wojewodzie Podlaskiemu sprawozdanie **po każdej ukończonej edycji programu**, najpóźniej w terminie 30 dni od ukończenia oddziaływań (zgodnie z załącznikiem nr 4

¹ Kwota zaplanowana w ustawie budżetowej na rok 2023 w części 85/02-32 – Budżety wojewodów, w dziale 852 – Pomoc społeczna, w rozdziale 85205 – Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

do niniejszych Wytycznych). Akceptacja sprawozdania przez Wydział Polityki Społecznej jest warunkiem ubiegania się o środki finansowe na kolejną edycję.

8. Środki finansowe przeznaczone na realizację programu **mogą być wydatkowane** w szczególności na:

- wynagrodzenie specjalistów prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne,
- szkolenia i superwizje dla osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne,
- wynajem sali szkoleniowej, opłacenie mediów – w przypadku, gdy podmiot prowadzący nie posiada takiej sali,
- zakup materiałów biurowych i dydaktycznych niezbędnych do obsługi i realizacji programu,
- zakup artykułów żywnościowych,
- zakup środków do higieny i dezynfekcji oraz innych niezbędnych w toku realizacji zadania.

Przyznane środki finansowe powinny być wydatkowane w sposób gospodarny i rzetelny, gwarantujący ich optymalne wykorzystanie w stosunku do możliwego do osiągnięcia celu, jakim jest udział jak największej liczby sprawców przemocy w tej formie oddziaływań.

III. Założenia organizacyjne

1. Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, wybrany do realizacji na terenie powiatu w danym roku, powinien być zatwierdzony przez Prezydenta Miasta/ Starostę Powiatu lub Dyrektora/ Kierownika MOPR/MOPS/PCPR).
2. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą być prowadzone wyłącznie przez osoby posiadające kwalifikacje, o których mowa w § 9 rozporządzenia.

Za prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przez osoby posiadające wymagane kwalifikacje (oraz właściwe ich udokumentowanie przed rozpoczęciem realizacji programu) odpowiedzialny jest powiat realizujący zadanie. Dokumentację potwierdzającą kwalifikacje przechowuje się w siedzibie MOPR/ MOPS/ PCPR, wraz z pozostałą dokumentacją dotyczącą programu.

3. Rekrutację do programu prowadzi się m.in. w oparciu o:
 - działania informacyjne (rozpowszechnianie informacji o możliwościach korzystania z programu, jego istocie, miejscu i sposobie realizacji itp., ogłoszenia na stronach internetowych, broszury, ulotki, kampanie społeczne ...),
 - współpracę z instytucjami, m.in. zakładami karnymi, aresztami śledczymi, sądami, prokuraturą, Policją, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, zespołami interdyscyplinarnymi/ grupami roboczymi (przekazywanie informacji, spotkania, konferencje ...).
4. Oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc nie prowadzi się w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy. W przypadku, gdy na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego oraz na potrzeby udzielania pomocy osobom doznającym przemocy wykorzystuje się te same zasoby lokalowe, oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą odbywać się wyłącznie po godzinach pracy danego podmiotu, lub w dni wolne od pracy.
Nie należy prowadzić oddziaływań w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz ośrodkach interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi.
5. Liczba godzin programu musi wynikać z konkretnej metody, którą wybrano do przeprowadzenia oddziaływań, gwarantując właściwą realizację założeń programu. Należy wskazać jednoznacznie, czy program jest realizowany w wymiarze godzin zegarowych czy dydaktycznych. Zajęcia powinny być prowadzone w formie spotkań indywidualnych i sesji grupowych (w tym minimum 1 spotkanie indywidualne z każdym uczestnikiem programu). Przerwy pomiędzy zajęciami nie mogą być dłuższe niż 2 tygodnie (dopuszcza się wyjątek od tej zasady w sytuacji wystąpienia dni świątecznych/ wolnych od pracy).
6. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne należy realizować z grupą liczącą **min. 5 do max. 15 osób.**

W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość realizowania programu korekcyjno-edukacyjnego w grupie poniżej 5 osób (w sytuacji rezygnacji uczestników z zajęć w trakcie już trwającego cyklu lub problemów z zebraniem większej grupy).

Istnieje możliwość kilkukrotnego aplikowania o środki finansowe, w celu realizacji w ciągu roku kilku edycji oddziaływań dla grup o mniejszej liczbie osób.

7. Osoby nie mogące uczestniczyć w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na terenie danego powiatu (np. z uwagi na zakończenie programu) powinny być kierowane do podmiotu realizującego program na terenie innego powiatu.
8. W trakcie edycji (cyklu zajęć) możliwe jest włączenie do grupy kolejnych uczestników, którzy wcześniej nie uczestniczyli w oddziaływaniach, wyłącznie wg zasad wypracowanych przez grupę i trenerów prowadzących zajęcia.
9. Stosownie do działania 3.3.4 KPPPwR, powiat zapewnia całoroczną dostępność uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (np. poprzez utrzymywanie kontaktu z osobami wyrażającymi chęć udziału w programie do czasu zebrania grupy, prowadzenie spotkań indywidualnych motywujących do udziału w zajęciach grupowych, kierowanie do podmiotów realizujących programy na terenie innych powiatów, realizację kilku edycji oddziaływań w ciągu roku dla grup o mniejszej liczbie osób).
10. Powiat w porozumieniu z bezpośrednim realizatorem oddziaływań określa adresatów oddziaływań, zakres tematyczny programu, formy i metody pracy, łączny czas trwania programu, częstotliwość spotkań, harmonogram zajęć, sposób i częstotliwość ewaluacji programu oraz monitorowania zachowań uczestników, a także inne niezbędne założenia.
11. Za rekrutację uczestników oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych odpowiedzialny jest powiat.

IV. Założenia merytoryczne

1. Założenia teoretyczne programu:
 - programy korekcyjno-edukacyjne mogą mieć różne podstawy teoretyczne, wynikające z diagnozy klientów przewidywanych do objęcia oddziaływaniami, miejsc prowadzenia zajęć (zakłady karne, przy ośrodkach leczenia uzależnień itp.),
 - należy określić model, na którym oparty jest program (np. The Duluth Model, TZA) oraz wskazać w jakim zakresie (pełny, elementy, modyfikacja; w programach autorskich należy wskazać podstawy teoretyczne).
2. W ramach realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego należy:
 - opracować szczegółowe zasady naboru uczestników, określić adresatów oddziaływań, wskazać osoby, które nie mogą wziąć udziału w programie,
 - reguły uczestnictwa w programie w formie dokumentu podpisywanego przez uczestników, tzw. kontraktu, uwzględniające w szczególności:
 - wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie,
 - formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności na zajęciach,
 - obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
 - zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi,
 - zobowiązanie do powstrzymywania się od spożywania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

W odniesieniu do osób, których uczestnictwo związane jest z decyzjami sądu, ww. reguły powinny przewidywać sankcje za uchylenie się od udziału w programie (np. powiadomienie kuratora, sądu o uchyleniu się uczestnika od uczestnictwa w programie).

3. Działania diagnostyczne:
 - Wobec każdego uczestnika programu należy przeprowadzić rozpoznanie diagnostyczne, zawierające m.in:

- uzasadnienie skierowania do programu (np. niedopuszczalne jest objęcie oddziaływaniami osób przebywających w jednostkach penitencjarnych, które zostały skazane za czyny inne niż związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, chyba że odpowiednia dokumentacja potwierdzi historię zachowań związanych z przemocą w rodzinie tychże osób),
 - określenie, wobec kogo z rodziny uczestnik stosował przemoc,
 - określenie, czy uczestnik aktualnie stosuje przemoc i wobec kogo,
 - najgroźniejsze oraz typowe formy i okoliczności zachowań przemocowych,
 - aktualną sytuację rodzinną i zawodową,
 - cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej.
- Wszystkie działania diagnostyczne muszą być udokumentowane; dokumenty należy opatrzyć datami i podpisami osób je sporządzających.

V. Ewaluacja programu i badanie skuteczności oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

1. Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie objęte są działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi prowadzonymi przez powiat lub podmioty, którym powiat zlecił realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a wyniki tych działań są wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
2. Zgodnie z działaniem 3.3.7. KPPPW, monitorowanie zachowań uczestników zajęć (uznanych za osoby, które ukończyły program), prowadzi się przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego.
Za prowadzenie działań monitorujących odpowiedzialna jest wyłącznie instytucja realizująca zadanie (np. powiatowe centrum pomocy rodzinie), przy współpracy z instytucjami lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. ośrodek pomocy społecznej, zespół interdyscyplinarny, Policja, zakład karny, areszt śledczy). Działaniami monitorującymi obejmuje się również osoby, które uczestniczyły w programie realizowanym na terenie jednostek penitencjarnych.
3. Sposób prowadzonego monitoringu oraz wyniki i efekty prowadzonych działań muszą być udokumentowane w sposób przejrzysty i rzetelny, dokumenty opatrzone datami sporządzenia, w sposób umożliwiający weryfikację i ocenę realizacji zadania.

VI. Kryteria ukończenia programu

1. Za osobę, która przystąpiła do programu uważa się osobę, która uzna fakt stosowania przez siebie przemocy w rodzinie, podpisze kontrakt, w którym zaakceptuje reguły uczestnictwa w programie, zobowiąże się do zaprzestania stosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego oraz weźmie udział **w spotkaniu indywidualnym i co najmniej jednym spotkaniu grupowym**.
! *Osoby spełniające ww. kryterium należy wykazywać w sprawozdaniach przekazywanych do WPS PUW (za pośrednictwem CAS, email itp.), jako „osoby, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych”.*
2. Za osobę, która ukończyła program uważa się osobę, która uzna fakt stosowania przez siebie przemocy w rodzinie, podpisze kontrakt, w którym zaakceptuje reguły uczestnictwa w programie, zobowiąże się do zaprzestania stosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego oraz weźmie udział w **minimum 75% godzin** zaplanowanych w ramach programu na 1 uczestnika.
! *Osoby spełniające ww. kryterium należy wykazywać w sprawozdaniach przekazywanych do WPS PUW (za pośrednictwem CAS, email itp.), jako „osoby, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych”.*
3. Jeżeli po dokonaniu monitoringu efektywności prowadzonego programu korekcyjno-edukacyjnego wystąpiły uzasadnione przesłanki do zakwalifikowania osoby stosującej przemoc

do powtórnego uczestnictwa w programie, możliwe jest zakwalifikowanie jej do udziału w kolejnej edycji programu.

Dopełnieniem oddziaływań grupowych są indywidualne zajęcia prowadzone wobec uczestnika w ramach programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

VII. Dokumentacja z realizacji programu

1. Wszystkie działania podejmowane w ramach realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego muszą być dokumentowane w sposób przejrzysty i rzetelny, na każdym etapie prowadzonych działań. Dokumentacja powinna umożliwić dokonanie weryfikacji podjętych działań oraz ocenę realizacji zadania. Wszelkie dokumenty winny być opatrzone datą ich sporządzenia oraz podpisami osób prowadzących. Dokumentację stworzoną w toku realizacji zadania przechowuje się w siedzibie MOPR/ MOPS/ PCPR.
2. Dokumentację stanowią m.in.:
 - karty diagnozy,
 - harmonogram zajęć wraz z tematyką poruszaną na poszczególnych spotkaniach,
 - listy obecności z własnoręcznymi podpisami uczestników oraz prowadzących,
 - notatki, protokoły bądź inne dokumenty potwierdzające realizację programu,
 - notatki, protokoły bądź inne dokumenty potwierdzające monitoring zachowań uczestników,
 - wnioski z dokonanej ewaluacji programu,
 - faktury wydatkowanych środków,
 - sprawozdanie z realizacji programu,
 - inne, w zależności od podejmowanych działań.

VIII. Załączniki

Załącz. 1. Karta uczestnika (wzór)

Załącz. 2. Karta spotkań indywidualnych (wzór)

Załącz. 3. Karta spotkań grupowych (wzór)

Załącz. 4. Sprawozdanie składane do PUW

Sporządzono:

Oddział ds. Rodziny

Wydział Polityki Społecznej

PUW w Białymstoku

Zatwierdziła:

Małgorzata Czyżewska-Worobiej

Z-ca Dyrektora Wydziału

Polityki Społecznej

Białystok, 14.02.2023 r. (aktualizacja)

Wytyczne obowiązują od 01.01.2023 r.

KARTA UCZESTNIKA*- diagnoza wstępna -***Imię i Nazwisko**

<i>Adres zamieszkania, tel. kontaktowy</i>	
<i>Imię i nazwisko osoby zgłaszającej do programu, tel. kontaktowy</i>	
<i>Instytucja zgłaszająca</i>	
<i>Stan rodzinny</i>	
<i>Wobec kogo stosuje przemoc</i>	
<i>Czy jest/ była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”</i>	
<i>Krótki opis zachowań/ rodzaje, formy i okoliczności stosowania przemocy</i>	
<i>Sytuacja prawna (czy był karany za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie</i>	
<i>Sytuacja zawodowa</i>	
<i>Czy zostało zdiagnozowane uzależnienie od alkoholu, narkotyków, innych substancji</i>	
<i>Czy uczestniczył/ uczestniczy w terapii uzależnienia od alkoholu, narkotyków, innych substancji</i>	
<i>Stosunek do programu korekcyjno- edukacyjnego (motywacja, osobiste cechy istotne dla udziału w programie itp.)</i>	
<i>Cechy osobiste uczestnika istotne dla pracy korekcyjnej</i>	
<i>Inne</i>	

Data sporządzenia

Podpis osoby wypełniającej Kartę.....

KARTA SPOTKAŃ INDYWIDUALNYCH**Nazwa programu:****Podmiot prowadzący:****Miejsce i termin realizacji programu:**

Lp	Data	Temat /problem	Uwagi dotyczące przebiegu spotkania, główne treści, cechy relacji, atmosfera, aktywność itp.	Podpis prowadzącego/ konsultanta/ terapeuty

KARTA SPOTKAŃ GRUPOWYCH**Nazwa programu:****Podmiot prowadzący:****Miejsce i termin realizacji programu:**

Lp	Data	Temat zajęć	Uwagi dot. realizacji, przebiegu zajęć	Podpisy prowadzących

Sprawozdanie z realizacji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, składane w terminie do 30 dni od dnia zakończenia danej edycji programu

Podmiot realizujący zadanie:

Cz. I Sprawozdanie merytoryczne

Wyszczególnienie			
Edycja w warunkach wolnościowych		1	
Edycja w jednostce penitencjarnej		2	
Liczba osób, które przystąpiły do programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, w tym:	ogółem = (w. 4+5)=(w. 6+8)		3
	kobiety		4
	mężczyźni		5
	dobrowolnie przystąpiły do programu		6
	w tym (z wiersza 6) wobec ilu toczyła się procedura NK		7
	skazanych przez sąd, wobec których został orzeczony obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, w tym:	ogółem (w. 9+10)=(w. 12+13)	8
		skazanych przez sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania sprawcy	9
		skazanych przez inny sąd	10
		proszę wpisać siedzibę sądu, o którym mowa w w. 10	11
		zamieszkałych w powiecie, w którym realizowany jest program	12
		zamieszkałych poza powiatem, w którym realizowany jest program	13
Liczba orzeczeń sądu z nałożonym na skazanego obowiązkiem uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, które wpłynęły do podmiotu realizującego programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,	ogółem (w. 15+16)		14
	sąd wskazał konkretny podmiot realizujący programy korekcyjno-edukacyjne		15

gdzie:	sąd nie wskazał podmiotu realizującego programy korekcyjno-edukacyjne	16	
Liczba osób skazanych przez sąd, osadzonych w jednostkach penitencjarnych, uczestniczących w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, w:	zakładach karnych	17	
	aresztach śledczych	18	
Proszę podać nazwę jednostki penitencjarnej, w której realizowany był program		19	
Liczba osób, które ukończyły program w ramach tej edycji	ogółem (w. 21+22)	20	
	kobiety	21	
	mężczyźni	22	
Czas trwania danej edycji			
Liczba spotkań indywidualnych/ grupowych			
Formy i metody pracy			
Osiągnięte efekty			
Uwagi			

Cz. II Sprawozdanie finansowe

Wysokość i rodzaj poniesionych wydatków:

Wynagrodzenie specjalistów prowadzących oddziaływanie:

Szkolenia i superwizje dla osób prowadzących oddziaływanie:

Wynajem sali, media:

Materiały biurowe, dydaktyczne:

Koszt pracy administracyjnej:

Artykuły żywnościowe:

Środki higieny/ dezynfekcji:

Inne poniesione wydatki:

Podpis i pieczęć odpowiednio:

Starosty Powiatu/ Prezydenta Miasta